

БЮЛЕТИН

Решения на ЕСПЧ

по дела срещу

България

Брой 23
Юли – Септември
2022 г.

Бюлетинът е разработен в рамките на предефиниран проект № 5 „Засилване на националния капацитет за ефективно изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека“ рег. № 93-00-77/04.03.2020 г, с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2014-2021 г. по Програма “Правосъдие” .

Цялата отговорност за неговото съдържанието се носи от бенефициента и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на програмния оператор или на донора.

За донора

Целта на финансовият механизъм на Европейското икономическо пространство и Норвежкия финансов механизъм 2014-2021 г. (ФМ на ЕИП и НФМ) е намаляване на икономическите и социални различия и укрепване на двустранните отношения чрез партньорски проекти, обмен на опит и добри практики.

България е четвъртият най-голям получател на средства: 210,1 млн. евро.

Норвежкия финансов механизъм осигурява 95,1 млн. евро, предоставени от Норвегия.

Съставител:

Дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека”, Министерство на правосъдието

Контакти за кореспонденция:

Електронна поща: project5@justice.government.bg

Интернет страница: <http://humanrights.bg/>

ФБ страница на Програма „Правосъдие“: <https://www.facebook.com/MJNFM>

Съдържание¹

„Генчев срещу България“ жалба № 57868/16.....	5
„Корпоративна търговска банка АД срещу България“ жалби № 46564/15 и 68140/16.....	7
„Бююк срещу България“, жалба № 23843/17	12
„Котева срещу България“ жалба № 33654/18	14
„П.Х. срещу България“ жалба № 46509/2016	16
„Пенев срещу България“, жалба № 73701/14.....	18
„Мариновски срещу България“ жалба № 9051/18.....	20
Приятелски споразумения и едностранни декларации.....	22

¹ Решенията на камара по същество стават окончателни при условията на чл. 44 § 2 от Конвенцията:

- а) когато страните заявят, че няма да поискат делото да бъде отнесено до голямата камара; или
- б) три месеца след датата на решението, ако не е поискано отнасяне на делото до голямата камара; или
- в) когато съставът на голямата камара отхвърли молбата за отнасяне, подадена съгласно член 43.

Решенията на комитет по същество при наличието на установена практика на Съда по разглеждания въпрос са окончателни (чл. 28 § 1 б) и § 2 от Конвенцията). Окончателни са и решенията по допустимост (чл. 28 § 1 а) и § 2 от Конвенцията).

■ Каталог на решенията

Член 3

Забрана на изтезанията

1. [„Бююк срещу България“, жалба № 23843/17](#), решение по допустимост
2. [„Иванчев и 5 др. срещу България“, жалби № № 44119/20, 44625/20, 45009/20, 665/21, 765/21 и 7417/21](#), приятелско споразумение
3. [„Ангелов и 4 др. срещу България“, жалби № № 16572/21, 16576/21, 20581/21, 31240/21, 32591/21](#), приятелско споразумение
4. [„Дургов и 5 др. срещу България“, жалби № № 28120/20, 29923/20, 31973/20, 39411/20, 39918/20, 42829/20](#), приятелско споразумение
5. [„Димитров и 4 др. срещу България“, жалби № № 7102/21, 11564/21, 12697/21, 15442/21, 19699/21](#), приятелско споразумение
6. [„Рангелов срещу България“, жалба № 50458/20](#), едностранна декларация

Член 6

Право на справедлив съдебен процес

1. [„Корпоративна търговска банка АД срещу България“ жалби № 46564/15 и 68140/16](#)
2. [„Мариновски срещу България“, жалба № 9051/18](#), решение по допустимост

4

Член 8

Право на зачитане на личния и семейния живот

1. [„Котева срещу България“, жалба № 33654/18](#), решение по допустимост
2. [„П.Х. срещу България“, жалба № 46509/20](#)
3. [„Пенев срещу България“, жалба № 73701/14](#), решение по допустимост

Член 3 от Протокол № 1

Право на свободни избори

1. [„Генчев срещу България“, жалба № 57868/16](#)

Член 2 от Протокол № 4

Свобода на придвижване

1. [„Илиев срещу България“, жалба № 7743/10](#), приятелско споразумение

■ „Генчев срещу България“
жалба № 57868/16

Решение от 05.07.2022 г.²

**Нарушение на чл. 3 от Протокол № 1 към
Конвенцията**

Делото касае оплакване във връзка с ограничаването на активното изборително право на жалбоподателя при провеждането на изборите за Народно събрание на 25.06.2005 г. поради това, че страда от психично заболяване. Спрямо него, като пациент в психиатрична болница и въз основа на заповед на директора на болницата, било преценено, че не е психически пригоден да гласува. Според ЕСПЧ намесата в правата на жалбоподателя не е била предвидена в закона, тъй като липсва разпоредба, която да оправомощи директора да извършва по собствена инициатива медицинска оценка за психическата пригодност на пациентите.

Фактите и оплакванията

На 12.05.2005 г. жалбоподателят е приет в психиатричната болница в Раднево за доброволно лечение. В началото на юни 2005 г. директорът на болницата издава заповед, според която само пациентите, които не са поставени под запрещение, притежават лична карта и са психически пригодни, могат да гласуват в изборителната секция, определена за пациентите извън болницата. Заповедта се позовава на чл. 33 от Закона за избиране на народни представители от 2001 г. С нея е назначена медицинска комисия, която да оцени психичната пригодност на пациентите, като се зачита човешкото им достойнство. Относно жалбоподателя е преценено, че не е психически пригоден да гласува.

Няколко дни преди изборите жалбоподателят оттегля съгласието си за лечение, но директорът на болницата подава искане до районния съд да бъде приет за задължително лечение и нарежда неговото незабавно временно настаняване по административен ред.

В деня преди изборите БХК сезира районната прокуратура във връзка с горните събития. На 25.06.2005 г. районният прокурор изразява становище, че решението на директора на болницата е обосновано от здравословното състояние на някои от пациентите, които, ако напуснат болницата, ще представляват заплаха за живота и здравето на себе си и околните. Въпреки това той посочва, че изборителното право на пациентите не трябва да бъде ограничавано и

² <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218468>

препоръчва в бъдеще да бъде създавана изборителна секция в болничното заведение.

През април 2007 г. жалбоподателят предявява икове по чл. 71 от Закона за защита от дискриминация срещу болницата, министерство на здравеопазването и прокуратурата. С решение от 9.11.2011 г. Софийският районен съд (СРС) постановява, че критерият, използван от директора на болницата, не е предвиден в закона и назначаването на комисия, която да оценява психичната пригодност на пациентите представлява дискриминация. Като намира, че жалбоподателят не е доказал, че е претърпял вреди, отхвърля иска за присъждане на обезщетение. Софийският градски съд (СГС) обезсилва първоинстанционното решение, тъй като иските са подсъдни на административните съдилища.

С решение от 4.12.2014 г., потвърдено на 11.04.2016 г. от Върховния административен съд (ВАС), Административният съд - Стара Загора установява, че е допуснато дискриминационно отношение от страна на директора на болницата, но отхвърля иска за обезщетение, както и иските срещу останалите ответници.

Пред ЕСПЧ жалбоподателят повдига оплакване по чл. 3 от Протокол № 1 към Конвенцията (право на свободни избори), както и по чл. 13 (ефективни правни средства за защита) и чл. 14 (забрана на дискриминацията) във връзка с чл. 3 от Протокол № 1.

Правото Съдът отхвърля възраженията на правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита и за неспазване на шестмесечния срок за подаване на жалбата. В мотивите си по същество по отношение на основните принципи, свързани с изборителните права на лицата с психични разстройства, ЕСПЧ препраща към решението „Анатолий Маринов срещу България“ (жалба № 26081/17, §§ 43-50).

Съдът установява, че е налице нарушение на чл. 3 от Протокол № 1, тъй като поради липсата на разпоредба, която да оправомощи директора да извършва по собствена инициатива медицинска оценка за психическата пригодност, намесата в правата на жалбоподателя не е предвидена в закона. Поради това ЕСПЧ не намира за необходимо да разглежда дали намесата преследва легитимна цел и е пропорционална.

ЕСПЧ отчита, че не е необходимо да разглежда поотделно оплакванията по чл. 13 и чл. 14 от Конвенцията.

Съдът присъжда на жалбоподателя обезщетение в размер 3 000 евро за неимуществени вреди и 3 000 евро за разходи в производствата пред националните съдилища и пред Съда.

■ **„Корпоративна търговска банка АД
срещу България“**
жалби № 46564/15 и 68140/16

Решение от 30.08.2022 г.³

**Нарушения на чл. 6 § 1 от Конвенцията и на
чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията**

Жалбите са подадени от „Корпоративна търговска банка“ АД (КТБ), действаща чрез бившите си изпълнителни директори. Съдът установява нарушения на чл. 6 § 1 от Конвенцията поради липсата на ясна възможност за КТБ да обжалва решението на БНБ за отнемане на лиценза ѝ. Налице е нарушение на чл. 6 § 1 и поради това, че интересите на банката не са надлежно представени в производство, образувано по искането на БНБ за откриване на производство по несъстоятелност. Налице е нарушение и на чл. 1 от Протокол 1 към Конвенцията, поради това, че решението на БНБ за отнемане на лиценза на банката не е съпътствано от гаранции срещу произвол.

**Фактите и
оплакванията**

В средата на м. юни 2014 г., след редица разследвания, свързани с КТБ, започва масирано теглене на средства от страна на вложителите ѝ. С оглед острия недостиг на ликвидност за изпълнение на задълженията на банката, на 20.06.2014 г. БНБ поставя КТБ под специален надзор за период от 3 месеца. С Решение от 06.11.2014 г. УС на БНБ отнема лиценза на КТБ за извършване на банкова дейност поради установена отрицателна стойност на собствения капитал на КТБ, както и отчетените от банката съотношение на базовия собствен капитал от първи ред, съотношение на капитала от първи ред и съотношение на капиталовата адекватност. БНБ също посочва, че ръководството на банката е участвало в порочни банкови и бизнес практики и е представяло заблуждаващи отчети.

Мажоритарният акционер, Бромек ЕООД, подава жалба пред ВАС, която впоследствие е присъединена към жалбите, подадени от други акционери. С определение № 363/2015 г. по адм. дело № 14782/2014 г. ВАС оставя жалбите без разглеждане, като посочва, че само КТБ, а не нейните акционери, може да обжалва решението за отнемане на лиценза на банката. Това определение е потвърдено от ВАС, петчленен състав (Определение № 3725/02.04.2015 г. по адм. дело № 3438/2015 г.).

³ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218922>

В периода 2014 – 2015 г. бившите изпълнителни директори на банката също обжалват решението за отнемане лиценза на банката. Жалбите са оставени без разглеждане. С определение № 14630 от 04.12.2014 г. по адм. д. № 14813/2014 г. ВАС приема, че те не попадат в кръга на субектите, легитимирани да обжалват решението на БНБ. Това определение е потвърдено от ВАС, петчленен състав (Определение № 2038 от 25.02.2015 г. по адм. д. № 1813/2015 г.).

С определение от 14.06.2016 г. по тълкувателно дело № 4/2015 г. Общото събрание на съдиите на I и II к. на ВАС отклонява искането на председателя на Висшия адвокатски съвет за постановяване на тълкувателно решение по въпроса какъв е кръгът от лицата, които имат право да оспорват пред ВАС решение на УС на БНБ за отнемане на лиценза на банка на основание чл. 151, ал. 3 от Закона за кредитните институции (ЗКИ).

На 7.11.2014 г. БНБ подава молба за откриване на производство по несъстоятелност на КТБ пред СГС. Съдът уважава молбите на акционерите „Бромак“ ЕООД и „Бългериан Акуизишън Къмпани“ да встъпят в производството. Отхвърлено е искането на „Бромак“ ЕООД да бъде назначен особен представител на БНБ съгласно чл. 29, ал. 4 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК). Съдът посочва, че по закон банката следва да бъде представлявана от временните синдици. С решение от 22.04.2015 г. СГС обявява неплатежоспособността на КТБ, открива производство по несъстоятелност и обявява банката в несъстоятелност. Решението на СГС е обжалвано от встъпилите в производството акционери. Синдиците и прокуратурата също подават жалба, но само относно посочената от съда дата на неплатежоспособност.

С решение от 3 юли 2015 г. Софийският апелативен съд (САС) определя друга дата за начало на неплатежоспособността и обявява жалбите на акционерите за недопустими като подадени от лица, които съгласно чл. 16, ал. 1 от Закона за банковата несъстоятелност (ЗБН), не са легитимирани да оспорват решението по чл. 13, ал. 1 от същия закон. Решението на САС в тази част е обжалвано пред Върховния касационен съд (ВКС), който от своя страна сезира Конституционния съд (КС) с искане за обявяване за противоконституционни разпоредбите на чл. 11, ал. 3 и чл. 16, ал. 1 от ЗБН. С Решение № 6 от 14.06.2016 г. по конституционно дело № 1/2016 г. КС отхвърля искането. С определение от 6 юли 2016 г. ВКС оставя в сила решението на САС в частта, с която са оставени без разглеждане жалбите на акционерите. Това определение е потвърдено на 09.11.2016 г. от друг тричленен състав на ВКС.

Пред ЕСПЧ от името на КТБ са повдигнати оплаквания по чл. 6 § 1 (право на справедлив процес), чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността) и чл. 13 от Конвенцията (право на ефективни правни средства за защита) във връзка с решението за отнемане на лиценза на банката, невъзможността да обжалва решението по съдебен ред и с оглед представителството ѝ в производството, образувано по искането на БНБ за откриване на производството по несъстоятелност и ликвидацията на КТБ.

Правото *Оплакването по чл. 6 § 1 относно възможността за обжалване на решението на БНБ за отнемане на лиценза*

В производството пред ЕСПЧ правителството повдига възражение за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, като посочва, че банката не е обжалвала решението за поставянето ѝ под специален надзор, нито последвалите решения на КТБ за удължаване на надзора, както и за даване на указания на квесторите. В жалбата срещу решението за отнемане на лиценза, изпълнителните директори са се позовали на последиците в тяхната лична сфера. Те, също така, не са оспорили решението като нищожно.

Съдът присъединява възраженията на правителството към разглеждането по същество на посоченото оплакване и ги отхвърля. Съгласно практиката на ЕСПЧ, банка, чиито лиценз е отнет трябва да има възможност да обжалва това решение по съдебен ред. ЕСПЧ посочва, че решението за отнемане на лиценза не подлежи на спиране и БНБ е задължена да назначи квестори, които да действат от името на банката. Никое от средствата за защита, предложени от правителството не биха могли да предотвратят тази ситуация.

На следващо място Съдът отбелязва, че преди случая на КТБ, ВАС не е имал повод да прилага и тълкува разпоредбата на чл. 151, ал. 3 от ЗКИ. Поради това не е било ясно дали, след като с решението за отнемане на лиценза на банка, всички правомощия на нейните управителни органи се прекратяват, предишното ръководство запазва правото си да обжалва решението на БНБ.

ЕСПЧ отбелязва аргумента на правителството, че бившите изпълнителни директори не са се опитали да убедят ВАС, че трябва да им бъде позволено да действат от името на банката. Съдът обаче счита, че с оглед възприетия от ВАС подход, този аргумент едва ли е щял да бъде приет. ЕСПЧ посочва, че единствено квесторите на КТБ биха могли да обжалват решението на БНБ, но те са зависими от Централната банка и нямат стимул да подадат жалба. Следователно КТБ е поставена в ситуация, в която няма лице, което едновременно да е правно легитимирано и да има интерес да обжалва решението на БНБ.

ЕСПЧ приема, че относимото национално законодателство и начинът, по който е приложено в настоящия случай, не е позволило на КТБ да се възползва от надлежен съдебен контрол на решението, с което е отнет лиценз ѝ за упражняване на банкова дейност. Следователно е налице нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

Оплакването по чл. 6 § 1 от Конвенцията във връзка с представителството в производството по несъстоятелност.

Съдът припомня изводите си по делата „Капитал Банк АД срещу България“ (жалба № 49429/99) и „Международна банка за търговия и развитие АД и др. срещу България“ (жалба № 7031/05), където при сходни обстоятелства е установил нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията. Съдът намира, че настоящото дело не разкрива съществени различия спрямо тези случаи. По искане на БНБ е открито производство по несъстоятелност за КТБ. Първоначално банката е представлявана от квесторите, които са пряко зависими от БНБ. Макар

и в по-малка степен, назначените впоследствие синдици, също са зависими от БНБ. Съдът отбелязва, че най-големите акционери на КТБ са встъпили в това производство, но само като трети лица без право да обжалват решението.

В крайна сметка банката е представлявана от лица (квестори, временни синдици и синдици), които са зависими от БНБ и не е могла да представи своята позиция. Следователно е налице нарушение на чл. 6 от Конвенцията и в този аспект.

Оплакване по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията

Разглеждайки оплакването по същество, Съдът препраща към изводите си, че КТБ не е имала възможност да обжалва по съдебен ред решението за отнемането на нейния лиценз (което почти автоматично води до решението за обявяването ѝ в несъстоятелност и нейната ликвидация), нито да представи косвено позицията си в съдебната процедура по искането за откриване на производство по несъстоятелност. Не са налице и други процесуални гаранции при вземането на решението на БНБ за отнемане на лиценза – съгласно редакцията на чл. 36, ал. 6 от ЗКИ в релевантния период разпоредбите на чл. 26, ал. 1 и чл. 34 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) относно обясненията и възраженията на заинтересованите лица не се прилагат, не съществува и възможност за обжалване пред несъдебен орган.

Поради това ЕСПЧ приема, че КТБ, както банките в цитираните по-горе предходни дела срещу България, е поставена в ситуация, при която липсват каквито и да са гаранции срещу произвол. Следователно намесата в правото на собственост на КТБ не може да се приеме за законосъобразна по смисъла на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията.

ЕСПЧ подчертава, че не изразява становище дали решението за отнемане на лиценза на банката е законосъобразно по смисъла на българското законодателство, нито дали е било в общ интерес и е постигнат справедлив баланс между общия интерес и правото на КТБ да се ползва от своите притежания.

Приложение на чл. 46 от Конвенцията

КТБ отправя искане пред Съда да укаже на българската държава да възобнови: а) производството по обжалване на решението на БНБ за отнемане на лиценза на банката, образувано по жалби на „Бромак“ АД и други акционери; и б) последвалото производство, в което КТБ е обявена в несъстоятелност.

Съдът посочва, че не е в неговите правомощия да указва на държавата да възобнови съдебно производство. Въпреки това, Съдът разяснява, че в случай на нарушение на чл. 6 от Конвенцията, възобновяването на производството, ако бъде поискано от жалбоподателите, по принцип е подходящо средство за тяхното обезщетяване. Същевременно изпълнението на решенията на ЕСПЧ не трябва да нарушават принципа на силата на пресъдено нещо и правната сигурност в гражданскоправни спорове, особено когато те засягат трети лица, чиито легитимни интереси следва да бъдат защитени.

Съдът посочва, че обсъжданите в настоящото дело производства са приключили преди повече от 7 години и са засегнали множество трети лица, както и финансовата система на държавата като цяло. Въпреки че единственият начин да се коригира нарушението на член 6 § 1 от Конвенцията, свързано с липсата на ясна и практическа възможност КТБ да потърси и получи надлежен съдебен контрол на решението за отнемане на нейния лиценз, е да ѝ се даде такава възможност, ЕСПЧ подчертава, че при евентуално установяване на незаконосъобразност на решението за отнемане на лиценза на банката, начина на поправяне на нарушението не следва непременно да бъде отмяна на решението и неговите последици, а по-скоро присъждането на обезщетение. Едно такова производство следва да бъде организирано така, че КТБ да има ефективна възможност да оспори констатациите на БНБ, довели решението за отнемане лиценза на банката.

Съдът посочва, че наред с цитираните по-горе „Капитал Банк АД срещу България“ и „Международна банка за търговия и развитие АД срещу България“, това е трето дело, в което установява нарушения на Конвенцията във връзка с отнемане на лиценза на банка. ЕСПЧ посочва, че държавата трябва да анализира дали в основата на нарушенията по тези дела стоят празноти в законодателството или начинът на прилагане на релевантните разпоредби от ВАС. Българската държава също така следва да измени проблемните разпоредби по отношение на представителството на банката в производството по искането за откриване на производство по несъстоятелност (чл. 11, ал. 3 и чл. 16, ал. 1 от Закона за банковата несъстоятелност).

Приложение на чл. 41 от Конвенцията

Пред ЕСПЧ банката жалбоподател претендира присъждането на общо 5,337,582,081 лв. плюс лихва за претърпени имуществени вреди в резултат на нарушението на чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията. Правителството възразява, че не е налице причинна връзка между твърдяното нарушение на чл. 1 от Протокол № 1 и претендираните вреди.

ЕСПЧ отхвърля в цялост претенциите за справедливо обезщетение. Съдът посочва, че не може да се спекулира какъв би бил изходът на административното производство, приключило с решението на БНБ за отнемане на лиценза, нито на последвалото съдебно производство, в което банката е обявена в несъстоятелност, в случай че не бе допуснато нарушение на чл. 1 от Протокол № 1.

Съдът отхвърля, също така, претендираните разноски в размер на 270 000 евро плюс ДДС за адвокатско възнаграждение в производството пред ЕСПЧ.

■ „Бююк срещу България“ жалба № 23843/17

Решение от 05.07.2022 г.⁴

Решение по допустимост

Жалбата е подадена от турския гражданин Абдулах Бююк. Предмет на делото са оплаквания по чл. 3 и чл. 13 от Конвенцията относно твърдени лоши материални условия по време на задържането му в рамките на процедурата по екстрадиция. Жалбоподателят се оплаква също, че с действията си по отвеждането му до турската граница, българските власти са допринесли за осъществяване на риска от лошо третиране в страната му по произход. ЕСПЧ възприема аргумента на правителството, че жалбата е подадена след изтичане на предвидения в Конвенцията срок. По отношение на оплакванията, свързани с условията на задържане, срокът за подаване на жалба е започнал да тече, считано от първия ден след неговото освобождаване, като е приключил съответно на 28.09.2016 г. Във връзка с отвеждането му до границата за начален момент на 6-месечният срок следва да се счита денят, следващ датата на предаването му на турските власти.

Фактите и оплакванията

Жалбата е подадена от турския гражданин Абдулах Бююк. Малко след влизането му на територията на Република България жалбоподателят е задържан с прокурорско постановление. СГС удължава задържането му предвид наличието на висящо производство за екстрадиция, образувано по искане на турските власти.

С окончателно решение от 28.03.2016 г. САС потвърждава решението на СГС, с което искането за екстрадиция е отхвърлено. САС посочва, че фактите по случая, документите по делото, както и твърденията на турските власти налагат извода, че искането за екстрадиция най-вероятно се основава на политическите възгледи на жалбоподателя (видно от данните по делото, същият е опонент на управляващата партия и привърженик на Фейтула Гюлен).

Междувременно жалбоподателят сезира компетентните български власти, по конкретно президента на Република България и Държавната агенция за бежанците, с искане за предоставяне на

⁴ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219142>

Решението е обявено на 01.09.2022 г.

<https://mjs.bg/home/index/48312690-3f31-497b-88ba-3ee5e458e500>,

<https://humanrights.bg/Contents/Item/Display/30876> - решението в превод на български език

убежище. С писмо от 29.07.2016 г., получено от жалбоподателя на 03.08.2016 г., администрацията на президента го уведомява, че молбата му за предоставяне на убежище е отхвърлена.

На 10.08.2016 г. жалбоподателят е спрял за проверка и е установено, че не притежава валиден документ за самоличност. В същия ден е изпълнена принудителна административна мярка „отвеждане до границата“ и той е предаден на турските власти. След връщането в Турция е бил задържан под стража във връзка с водено срещу него наказателно производство. Жалбоподателят твърди, че в затвора е търпял множество ограничения на правата си, включително достъп до адвокат.

Пред ЕСПЧ жалбоподателят повдига оплаквания по чл. 3 (забрана на изтезанията, нечовешкото и унижително отношение) и чл. 13 (право на ефективни правни средства за защита) от Конвенцията относно твърдени лоши материални условия по време на задържането му в рамките на процедурата по екстрадиция. От друга страна жалбоподателят се оплаква в контекста на чл. 3 и чл. 13, че с действията си по отвеждането му до турската граница, българските власти са допринесли за осъществяване на риска от лошо третиране в страната му по произход.

Правото

Ведно с аргументация за отхвърляне на жалбата по същество, правителството повдига възражения за неспазване на 6-месечния срок за подаване на жалба до Съда по смисъла на чл. 35 § 1 от Конвенцията, както и за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита. По отношение на оплакването за лоши условия на задържане, правителството посочва неспазване на изискуемия срок. Във връзка с оплакването по чл. 3 и чл. 13 за отвеждане до турската границата, правителството изрично повдига възражение, че 6-месечният срок за сезиране на Съда следва да се счита за изтекъл към момента на подаване на жалбата пред ЕСПЧ.

ЕСПЧ отбелязва, че жалбоподателят оправдава своето забавяне основно с ограниченията, които е търпял в затвора в Турция, както и с подготовка на защитата си по наказателното дело. Освен това той изтъква, че е бил отведен до турската граница незабавно и по този начин е бил лишен от възможността да оспори посочената мярка. Съдът посочва, че би могъл да възникне въпрос дали жалбоподателят е разполагал с вътрешноправни средства за защита относно условията на задържане и отвеждането му до границата.

В действителност дори да се предположи, че такива средства за защита не са били налични, той е трябвало да подаде жалбата си пред ЕСПЧ в 6-месечен срок от настъпването на процесните факти. ЕСПЧ възприема аргумента на правителството, че жалбата е подадена след изтичане на предвидения в Конвенцията срок. По отношение на оплакванията, свързани с условията на задържане, срокът за подаване на жалба е започнал да тече, считано от първия ден след неговото освобождаване, като е приключил съответно на 28.09.2016 г. Във връзка с отвеждането му до границата за начален момент на 6-месечният срок следва да се счита денят, следващ датата на предаването му на турските власти.

Следователно оплакванията изцяло са подадени извън изискуемия срок. Твърденията на жалбоподателя, обосноваващи допуснатото забавяне не са приети от Съда, който отбелязва, че дори и към датата на подаване на жалбата, той е продължавал да бъде задържан. Освен това жалбоподателят не твърди, че е бил напълно лишен от достъп до адвокат през целия 6-месечен период в рамките на който е следвало да подаде жалба. Също така той не представя данни, сочещи на извода, че ситуацията в Турция, към процесния момент, е имала конкретно отражение върху индивидуалното му положение, поради което са били налице пречки да сезира Съда. С оглед на гореизложеното ЕСПЧ посочва, че не може да се приеме, че жалбоподателят е бил лишен от каквато и да е връзка с външния свят в рамките на 6-месечния период, в който е следвало да подаде жалбата си и отхвърля същата на основание чл. 35 §§ 1 и 4 от Конвенцията.

■ „Котева срещу България“ жалба № 33654/18

Решение от 05.07.2022 г.⁵

Решение по допустимост

Делото касае невъзможността на жалбоподателката да вземе участие в съдебно производство за лишаването ѝ от родителски права. ЕСПЧ взема предвид, че впоследствие тя е предявила иск по чл. 135, ал. 2 от Семейния кодекс за възстановяване на родителските ѝ права, който е уважен. Според Съда предвидената възможност по чл. 135, ал. 2 СК изглежда подходяща да предостави защита в подобни случаи. Жалбоподателката се е възползвала от тази възможност и е участвала в процеса за вземане на решение относно родителските ѝ права в достатъчна степен, каквото е изискването на чл. 8 от Конвенцията. Също така, по време на това производство тя е запазила правото си на контакт с дъщеря си, съгласно първоначално определения режим. Съдът приема, че обстоятелствата, от които се оплаква жалбоподателката, не разкриват никакво нарушение на правата и свободите, защитени от Конвенцията и протоколите към нея и обявява жалбата за недопустима.

⁵ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219143>

Решението е обявено на 01.09.2022 г.

<https://humanrights.bg/Contents/Item/Display/30868>, <https://mjs.bg/home/index/48312690-3f31-497b-88ba-3ee5c458e500> - решението в превод на български език

Фактите и оплакванията

Делото касае невъзможността на жалбоподателката да вземе участие в съдебно производство за лишаването ѝ от родителски права, образувано по искова молба от бащата на нейната дъщеря. Г-жа

Котева не е узнала за производството, тъй като към момента е живеела във Великобритания, а призовките по делото са ѝ пращани на регистрираните ѝ постоянен и настоящ адреси в България.

С решение от 13.07.2016 г. СРС уважава предявения иск. Жалбоподателката разбира за съдебното решение през 2017 г. и подава молба за отмяна на влязлото в сила решение, която ВКС отхвърля с решение от 25.01.2018 г.

Пред ЕСПЧ жалбоподателката повдига оплаквания по чл. 6 § 1 (право на справедлив съдебен процес) и чл. 8 (право на зачитане на семейния живот) от Конвенцията, като твърди, че е лишена от възможността да участва и да защити правата си в посоченото съдебно производство.

Правото

Съдът намира, че оплакванията следва да бъдат разгледани по чл. 8 от Конвенцията и припомня, че процесът на вземане на решения, с които се засягат

права, защитени по чл. 8 от Конвенцията, трябва да бъде справедлив и проведен по такъв начин, че да се гарантира зачитане на интересите на засегнатите лица.

По отношение на настоящия случай, Съдът посочва, че не следва да определя дали отказът на ВКС да възобнови производството сам по себе си, е в нарушение на чл. 8 от Конвенцията. ЕСПЧ взема предвид последвалите относими събития, за които е уведомен от българската страна в рамките на производството пред него. Почти едновременно с подаването на искане за отмяна на влязлото в сила решение, жалбоподателката предявява иск по чл. 135, ал. 2 от Семейния кодекс (СК) за възстановяване на родителските ѝ права. Искът е уважен с решение на СГС от 21.01.2021 г., в сила от 17.11.2021 г.

ЕСПЧ отбелязва, че съгласно чл. 135, ал. 2 от СК родителят може да поиска от съда да бъдат възстановени родителските му права, ако е отпаднало основанието, поради което е бил лишен от тях. С оглед тази разпоредба съдебното решение за лишаване от родителски права не се ползва със сила на пресъдено нещо. С тълкувателно решение от 31.07.2017 г. ВКС приема, че този тип производства не подлежат на възобновяване, тъй като засегнатите лица има достъп до различно средство за защита.

ЕСПЧ подчертава, че държавите се ползват с широка свобода на преценка при избора на процедури и средства за защита на правата по чл. 8 от Конвенцията. Предвидената възможност по чл. 135, ал. 2 от СК изглежда подходяща да предостави защита в случаи като настоящия. Жалбоподателката се е възползвала от тази възможност. Следователно тя е участвала в процеса за вземане на решение относно родителските ѝ права в достатъчна степен, каквото е изискването на чл. 8 от Конвенцията. Съдът също така отбелязва, че по време на производството по чл. 135, ал. 2 от СК, жалбоподателката е запазила правото си на контакт с дъщеря си, съгласно режима определен с решението на СРС от 13.07.2016 г.

С оглед на гореизложеното ЕСПЧ приема, че обстоятелствата, от които се оплаква жалбоподателката, не разкриват нарушение на правата и свободите, защитени от Конвенцията и протоколите към нея. Поради това, Съдът намира жалбата за явно необоснована и я отхвърля като недопустима на основание чл. 35 §§ 3 (а) и 4 от Конвенцията.

■ „П. Х. срещу България“ жалба № 46509/20

Решение от 27.09.2022 г.⁶

Нарушение на чл. 8 от Конвенцията

Позовавайки се на член 8 от Конвенцията, жалбоподателката се оплаква от правната рамка в Република България, уреждаща промяната на пола и от отказа на съдилищата да признаят законно пола, към който тя смята, че принадлежи. Според ЕСПЧ окръжният съд е допуснал необоснована намеса в правото на зачитане на личния ѝ живот, тъй като не е представил достатъчни и относими мотиви за отказа да бъде призната смяната на пола ѝ. Съдът взема предвид също, че само 14 дни след постановяването на определението, с което не допуска касационно обжалване на въззивното решение по нейния случай, ВКС констатира наличието на противоречива съдебна практика и предлага да бъде образувано тълкувателно дело.

Фактите и оплакванията Жалбоподателката посочва, че още от детството си се чувства и определя като момиче, което не съвпада с биологичния ѝ пол, вписан в регистрите за гражданско състояние. От 2015 г., като част от процеса на смяна на пола, тя започва хормонална терапия.

На 21.09.2018 г. подава иск пред районния съд на основание чл. 19, 45, 73 и 27 от Закона за гражданската регистрация (ЗГР) с искане за промяна на нейните имена, ЕГН и посочения пол в гражданските регистри, така че те да отговарят на действителността и на желанието от нея пол. Районният съд уважава иска, като посочва, че макар законодателството да не позволява формално смяна на пола, съдилищата следва да прилагат чл. 8 от Конвенцията, съгласно който такава промяна е допустима при наличието на определени условия.

⁶ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219507>
<https://mjs.bg/home/index/48312690-3f31-497b-88ba-3ee5e458e500>,
<https://humanrights.bg/Contents/Item/Display/29852> – решението в превод на български език

По жалба на прокуратурата, с решение 12.07.2019 г. окръжният съд отменя първоинстанционното решение. Съдът посочва, че националното законодателство не позволява такава промяна, тъй като понятието „пол“ се основава на биологичното състояние, установено при раждането и не подлежи на промяна по време на човешкия живот. Окръжният съд посочва, че социо-психологическото възприятие на лицето не може само по себе си да доведе до промяна на гражданския му статус. Съгласно българското законодателство концепцията за пол не може да бъде тълкувана различно от значението, което му придава Конституцията, а именно биологично състояние, установено при раждането.

С определение от 13.04.2020 г. ВКС не допуска касационно обжалване. Той посочва, че дори да се приеме за допустимо признаването на смяна на пола, в случая тя все още не е окончателна и обективна. Жалбоподателката би могла да подаде нова молба след осъществяването на постоянната промяна на биологичния пол.

Пред ЕСПЧ жалбоподателката твърди, че е налице нарушение на чл. 8 (право на зачитане на личния живот) от Конвенцията.

Правото ЕСПЧ отбелязва, че с Определение № 86/27.04.2020 г. по гр. дело № 698/2020 г., ВКС, IV ГО, е предложено на ОСГК на ВКС да постанови тълкувателно решение по въпроса: Допустимо ли е и при какви условия, да бъде допусната юридическа промяна на пола при установена транссексуалност на молителя.

ЕСПЧ счита, че твърденията на жалбоподателката във връзка с отказа да бъде формално призната смяната на пола ѝ, следва да бъдат разгледани в контекста на позитивните задължения на държавата да гарантира защита на половата идентичност на лицата. Съдът се позовава на изводите си в предходното дело „*У.Т. срещу България*“ (жалба № 41701/16), в което постановява, че като са отказали да признаят смяната на пола на жалбоподателя без да представят достатъчни и релевантни мотиви и при липсата на обяснение защо в други случаи, националните съдилища са уважили подобни искания, властите са допуснали необоснована намеса в правото му на личен живот.

По отношение на конкретния случай, ЕСПЧ отбелязва, че районният съд е уважил иска на жалбоподателката, прилагайки националното законодателство в контекста на чл. 8 от Конвенцията, в съответствие с широко разпространена практика измежду първоинстанционните и въззивните съдилища. Въпреки това, окръжният съд, отменяйки решението, не придава тежест на личните съображения, изтъкнати от жалбоподателката. Окръжният съд приема, че общественият интерес не позволява признаването на смяната на пола, без да излага конкретни мотиви в тази насока, посочвайки единственото съществуващата правна рамка и християнските традиции.

ЕСПЧ отбелязва, че ВКС не допуска касационно обжалване, позовавайки се на едно единствено свое решение, като същевременно са налице поне пет съдебни решения, признаващи смяната на пола. Само 14 дни след постановяването на определението по случая на

жалбоподателката, ВКС констатира наличието на противоречива съдебна практика и предлага да бъде образувано тълкувателно дело. ЕСПЧ отбелязва още, че в определението по случая на жалбоподателката, ВКС не е представил анализ на конкретната ситуация, а също така намира, че е надхвърлил правомощията си във фазата по преценка на допустимостта на касационното обжалване.

С оглед изложеното ЕСПЧ приема, че като не е представил достатъчни и относими мотиви за отказа да бъде призната смяната на пола на жалбоподателката, окръжният съд е допуснал необоснована намеса в правото на зачитане на личния ѝ живот в нарушение на чл. 8 от Конвенцията.

Съдът присъжда на жалбоподателката обезщетение за неимуществени вреди в размер на 7500 евро, както и 3000 евро за разходи и разноски.

■ „Пенев срещу България“ жалба № 73701/14

Решение от 06.09.2022 г.⁷

Решение по допустимост

Делото касае оплаквания по чл. 8, чл. 13 от Конвенцията и чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията във връзка с временното отстраняване на жалбоподателя от длъжността главен секретар на министерството на труда поради образувано срещу него наказателно производство. ЕСПЧ приема, че г-н Пенев е загубил статуса си на жертва по смисъла на Конвенцията. Разпоредбата на чл. 100, ал. 2 от Закона за държавния служител (ЗДСл) е обявена за противоконституционна на 12.05.2016 г. вследствие на обжалване, инициатирано от самия жалбоподател и той е възстановен на заеманата длъжност. Също така, след прекратяване на наказателното производство срещу него, той има възможност да предяви иск по чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ, в което да претендира обезщетение и за вредите, понесени вследствие отстраняването му от длъжност.

Фактите и оплакванията В релевантния период жалбоподателят заема длъжността главен секретар на министерството на труда. На 23.02.2010 г. той е отстранен от длъжност на основание чл. 100, ал. 2 ЗДСл поради образувано срещу него

⁷ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219799>

Решението е обявено на 29.09.2022 г.

наказателно производство за престъпление, извършено в качеството му на длъжностно лице. Г-н Пенев подава жалба пред ВАС срещу заповедта на министъра на труда едва през м. октомври 2014 г. като се позовава на стандартите, развити в практиката на ЕСПЧ. Той се оплаква от липсата на периодичен съдебен контрол относно пропорционалността на заповедта в различните етапи на наказателното производство срещу него и твърди, че същата е незаконосъобразна поради прекомерната продължителност на отстраняването му от длъжност. ВАС, петчленен състав, решава да спре производството и да сезира КС. С Решение № 5 от 12.05.2016 г. КС обявява разпоредбата на чл. 100, ал. 2 ЗДСл за противоконституционна.

Със заповед от 9.08.2016 г. жалбоподателят е възстановен на заеманата длъжност, а на 3.10.2016 г. служебното му правоотношение е прекратено на основание чл. 107а, ал. 1 ЗДСл.

Наказателното производство срещу жалбоподателя приключва на 22.06.2021 г., когато САС потвърждава постановлението на СГП за прекратяване на наказателното производство поради това, че деянието не е извършено.

Пред ЕСПЧ жалбоподателят повдига оплаквания по чл. 8 (неприкосновеност на личния живот), чл. 13 (право на ефективни правни средства за защита) от Конвенцията и чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията (защита на собствеността).

Правото В производството пред ЕСПЧ правителството подвигна възражение за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита, като твърди, че жалбоподателят е имал възможност да обжалва заповедта, а също така са налице няколко възможности да претендира присъждането на обезщетение. Съдът намира, че приоритетно следва да разгледа въпроса дали жалбоподателят все още може да твърди, че има статут на жертва по смисъла на Конвенцията.

ЕСПЧ отбелязва, че разпоредбата на чл. 100, ал. 2 ЗДСл е обявена за противоконституционна на 12.05.2016 г. вследствие на обжалване, инициирано от самия жалбоподател, като изводите на КС съвпадат с оплакванията, повдигнати от г-н Пенев в жалбата му до ВАС. Впоследствие жалбоподателят е възстановен на заеманата длъжност. Поради това Съдът приема, че националните власти изрично са признали твърдените от жалбоподателя нарушения на Конвенцията. Само по себе си, това признание и последвалото възстановяване на заеманата длъжност, не е достатъчно, за да лиши жалбоподателя от статута му на жертва, тъй като ситуацията, от която той се оплаква, е продължила 6 години. В този период той е бил лишен от трудово възнаграждение.

Съдът отбелязва, че както е посочило правителството, след прекратяването през 2021 г. на наказателното производство срещу г-н Пенев, той има възможност да предяви иск по чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ. По този ред жалбоподателят има право да получи обезщетение за имуществените и неимуществените вреди, които е претърпял вследствие повдигнатото му обвинение. В своята практика националните съдилища вземат предвид редица последици за

засегнатите лица – претърпените неимуществени вреди, вкл. накърняване на репутацията, неизплатени възнаграждения и др. Правителството е представило примери за дела, в които националният съд е присъждал обезщетение за вредите, настъпили от отстраняването на съответното лице от длъжност, доколкото тази мярка е следвала автоматично в резултат на образуваното наказателно производство. Следователно и жалбоподателят, след прекратяването на наказателното производство срещу него, има възможност в пет-годишен срок да претендира обезщетяване за понесените от него вреди вследствие отстраняването му от длъжност.

С оглед на изложеното, ЕСПЧ приема, че националните власти са признали твърдените от жалбоподателя нарушения на Конвенцията и той все още има на разположение средство за защита, което може да доведе до адекватно обезщетяване. Поради това Съдът приема, че г-н Пенев е загубил статуса си на жертва по смисъла на Конвенцията, и обявява жалбата за недопустима.

■ „Мариновски срещу България“ жалба № 78815/16

Решение от 78815/16г.⁸

20

Решение по допустимост

Делото касае оплаквания във връзка с уволнението на жалбоподателя поради отказа да му бъде издадено изискваното специално разрешение за работа в атомната електроцентрала, след като бива определена като стратегически обект за националната сигурност. Жалбоподателят твърди, че е нарушено правото му на достъп до съд (оплакване по чл. 6 от Конвенцията), тъй като съдилищата, пред които е обжалвал заповедта за неговото уволнение, не са разгледали въпроса дали отказът да му бъде издадено разрешение е обоснован. ЕСПЧ посочва, че това решение е подлежало на обжалване в отделна процедура. Освен това жалбоподателят не оспорва факта на неговото осъждане, което, според националното законодателство, е било основание за отказ. Според ЕСПЧ жалбоподателят е имал достъп до съд, който е отговорил на основаните му аргументи, в съответствие с изискванията на чл. 6 от Конвенцията, поради което неговото оплакване е явно необосновано. Оплакванията на жалбоподателя по чл. 1 от Протокол №

⁸ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219801>

*1 към Конвенцията и чл. 13 от Конвенцията, касаещи негови бъдещи доходи, Съдът отхвърля като несъвместими *ratione materiae* с разпоредбите на Конвенцията.*

Фактите и оплакванията

От 2000 г. жалбоподателят работи като водач на автомобил за медицинска помощ в атомната електроцентрала в гр. Козлодуй. С постановление на Министерския съвет от 2009 г. електроцентралата е обявена за стратегически обект за националната сигурност, достъпът до който подлежи на специално разрешение.

На 20.06.2013 г. териториалната дирекция „Национална сигурност“ установява, че през м. юни 2011 г. жалбоподателят е признат за виновен в извършването на престъпление, като му е наложено условно наказание „лишаване от свобода“ за три години. Това обстоятелство представлява пречка за издаването на разрешение за достъп до електроцентралата. Въпреки че е уведомен за отказа да му бъде разрешен достъп, г-н Мариновски не се възползва от възможността да го обжалва.

При завръщането му на работа на 20.01.2015 г. след дългосрочен болничен, работодателят му отправя писмено предизвестие за прекратяване на трудовия договор поради обективна невъзможност за изпълнение на неговите задължения (чл. 328, ал. 1, т. 12 от Кодекса на труда). На 4 юни 2015 г. Районен съд – Козлодуй отхвърля подадената от г-н Мариновски жалба. Съдът посочва, че не е компетентен да обсъжда причините, които са довели до отказа на разрешение за достъп, както и че това решение е подлежало на обжалване по друг ред. Районният съд намира въз основа на събраните доказателства, че към 20.01.2015 г. жалбоподателят не е имал изискваното разрешение за достъп. Окръжен съд – Враца потвърждава първоинстанционното решение, а на 17.06.2016 г. ВКС не допуска касационно обжалване.

Жалбоподателят твърди, че е нарушено правото му на достъп до съд, тъй като гражданските съдилища не са разгледали всички негови аргументи (оплакване по чл. 6 от Конвенцията). Той се оплаква и от загубата на своите доходи (оплакване по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията). Жалбоподателят повдига и оплаквания по чл. 13 от Конвенцията.

Правото

В производството пред ЕСПЧ правителството повдига възражение за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита поради пропускане на жалбоподателя да обжалва отказа на ДАНС за разрешение за достъп. Съдът присъединява възражението към разглеждането по същество на оплакването по чл. 6 от Конвенцията.

ЕСПЧ посочва, че г-н Мариновски е отнесъл въпроса за своето уволнение пред националните съдилища, които са разгледали неговата законосъобразност и са отговорили на всички аргументи, повдигнати от него. Те са установили, че липсата на специалното разрешение за достъп представлява обективна пречка

жалбоподателят да изпълнява своите задължения, поради което уволнението е обосновано.

Действително, жалбоподателят твърди, че законосъобразността на неговото уволнение зависи изцяло от отговора на въпроса дали отказът да му бъде издадено разрешение е обосновано, поради което гражданските съдилища е трябвало да разгледат този въпрос. ЕСПЧ отбелязва, че това решение е подлежало на обжалване в отделна процедура. Освен това жалбоподателят не оспорва факта на неговото осъждане, което е послужило за основание да му бъде отказано разрешение. Доколкото твърди, че националните съдилища не са разгледали пропорционалността на отказа да му бъде издадено разрешение, ЕСПЧ посочва, че приложимото законодателство не съдържа такова изискване, а точно обратното, посочено е, че осъждането на лицето е основание за отказ.

ЕСПЧ разграничава настоящия случай от обстоятелствата по делото „Миряна Петрова срещу България“ (жалба № 62377/16) и „Александър Събев срещу България“ (жалба № 43503/08). По тези дела жалбоподателите не са били уведомени за фактическите основания, довели до приемането на решения за отказ на достъп до класифицирана информация, което им е попречило да ги обжалват. ЕСПЧ също така припомня, че националните съдилища са тези, които трябва да тълкуват приложимото законодателство. Стига изводите им да не са произволни или явно необосновани, ЕСПЧ се придържа към даденото от тях тълкуване на националното законодателството. В настоящия случай Съдът не намира причина да заключи, че гражданските съдилища са приложили и тълкували закона произволно.

С оглед на изложеното, Съдът счита, че жалбоподателят е имал достъп до съд, който е отговорил на основаните му аргументи в съответствие с изискванията на чл. 6 от Конвенцията, поради което неговото оплакване е явно необосновано.

Съдът отхвърля оплакванията на жалбоподателя по чл. 1 от Протокол № 1 към Конвенцията и чл. 13 от Конвенцията, касаещи негови бъдещи доходи, като несъвместими *ratione materiae* с разпоредбите на Конвенцията.

■ Приятелски споразумения и едностранни декларации

След одобряване на приятелски споразумения за изплащане на обезщетения на жалбоподателите във връзка с техните оплаквания по чл. 3 от Конвенция за лоши условия на задържане, Съдът заличи от списъка делото „Иванчев и 5 др. срещу България“ (жалби № № 44119/20, 44625/20, 45009/20, 665/21, 765/21 и 7417/21)⁹, „Ангелов и 4 др. срещу България“ (жалби № № 16572/21, 16576/21, 20581/21,

⁹ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219771>

31240/21, 32591/21)¹⁰, „Дургов и 5 др. срещу България“ (жалби № № 28120/20, 29923/20, 31973/20, 39411/20, 39918/20, 42829/20)¹¹, „Димитров и 4 др. срещу България“ (жалби № № 7102/21, 11564/21, 12697/21, 15442/21, 19699/21)¹². Съдът заличи от списъка на делата и жалбата „Рангелов срещу България“ (жалба № 50458/20) след одобряване на представената от правителството едностранна декларация.¹³

Съдът одобри приятелско споразумение и заличи от списъка на делата и жалбата „Илиев срещу България“ (жалба № 7743/10), касаеща оплакване по чл. 2 от Протокол № 4 към Конвенцията във връзка с наложена на жалбоподателя временна забрана да напусне страната.¹⁴

¹⁰ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219772>

¹¹ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219770>

¹² <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218576>

¹³ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-219806>

¹⁴ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-218756>